

Внутрішньоособистісні конфлікти у процесі навчання у студентів.

Важливість розробки проблеми внутрішньо особистісних конфліктів зумовлена тим, що вона належить до найважливішого розділу психології особистості, у ній піднімаються питання співвідношення об'єктивного і суб'єктивного, позитивного і негативного, що сприяє і що перешкоджає впливу конфлікту на процес розвитку особистості. Разом з тим, незважаючи на пильний інтерес до проблеми конфліктів особистості до цих пір відсутні розробки вирішення даного питання в цілому, в тому числі і дослідження переживання внутрішньо особистісного конфлікту.

Психоаналітичні концепції внутрішньоособистісного конфлікту акцентують свою увагу на його біопсихологічному трактуванні. За З. Фрейдом, в людини, яка переживає внутрішньоособистісний конфлікт, відбувається зіткнення бажань, частина її особистості відстоює якісь конкретні бажання, інша ж відхиляє їх. Згідно з теорією К. Юнга, зазначений феномен — це регрес до більш низького рівня психіки, тобто він відбувається у сфері несвідомого. К. Хорні внутрішньоособистісний конфлікт аналізує із двох позицій: як зіткнення потягів до задоволення бажань і до безпеки та як протиріччя між «невротичними потребами», коли задоволення одних призводить до фрустрації інших.

Серед вітчизняних психологів одним із перших дослідив внутрішньоособистісний конфлікт О.Р. Лурія. Він трактував його як ситуацію, коли в поведінці індивіда стикаються дві сильні, але протилежно спрямовані тенденції. Значний внесок до розвитку теорії цього різновиду конфлікту зробили психологи В.С. Мерлін, В.Н. М'ясищев.

В останні роки внутрішньоособистісний конфлікт активно вивчають Е.Ф. Зеєр, С.Б. Кузікова, Т.Ю. Левченко, Г.В. Ложкін, Н.І. Повякель, Е.Е. Симанюк, Н.В. Чепелева, Т.С. Яценко. Вони інтерпретують його у зв'язку з проблемами професійного становлення особистості. Такі вчені, як Ф.Ю. Василюк, Т.М.

Титаренко розглядають внутрішній конфлікт як один із видів критичних життєвих ситуацій (поряд із стресом, фрустрацією та кризою).

Згідно з сучасними поглядами конфлікт вважається неминучим явищем і охоплює найрізноманітніші аспекти буття як особистості, так і суспільства загалом. Внутрішньоособистісний конфлікт є різновидом конфліктів, який завжди передбачає ціннісний вибір. Тому внутрішньоособистісний конфлікт є, власне, ціннісним. На рівні індивідуальної свідомості вони виявляються у невідповідності між "Я–реальним" та "Я–ідеальним". Умовою перетворення тієї чи іншої сфери життєдіяльності людини в ціннісну є її об'єктивне включення в коло основних адаптивних детермінант її буття. Узагальнюючим механізмом цих перетворень є процеси, які визначають можливість побудови образу себе, що виступає перед суб'єктом на певних етапах його розвитку як усвідомлення свого "Я". Аналіз суб'єктивної сторони цих процесів характеризує внутрішньоособистісний конфлікт як конфлікт між "Я–ідеальним" та "Я–реальним".

Одним із головних зовнішніх чинників труднощів навчання студентів у нових умовах навчання є стресогенні ситуації, що спричиняють стани емоційного напруження. "Також одним із факторів є часте залучення студентів до виконання робіт, не пов'язаних з навчальним процесом" та "негативні чинники особистісного характеру, які заважають навчанню". Чинник "невідповідність умов навчання і побуту студентів потребам їхнього всебічного розвитку" під впливом названих чинників у студентів зростає психічна напруга, виникають і поглиблюються особистісні протиріччя, знижується суб'єктивна задоволеність від перебування та навчання у ВНЗ (вищий навчальний заклад).

Таким чином, як безконтрольний вихід енергії конфлікту зовні, так і штучне її стримування негативно впливають на особистість та оточуючих. Найбільш ефективним способом вирішення внутрішньоособистісних конфліктів є адекватна емоційна реакція особистості - конгруентність (точний збіг емоцій, їх усвідомлення та вираження). «Яким би небажаним не здавався конфлікт, - вважають Пол М. Дизель і Вільям Мак-Кінлі Раньян, - він насправді набагато

менш руйнівний, коли виноситься назовні і дозволяється, за умови, що конфлікт усвідомлюється і пережиті емоції отримують адекватне вираження»
Позитивний ефект фрустрації й конфлікту полягає в наступному:

- внутрішньоособистісний конфлікт сприяє адаптації та самореалізації особистості в складних умовах і підвищення стресостійкості організму;
- позитивно дозволені конфліктні переживання загартовують характер, формують рішучість в поведінці особистості.

Отже, внутрішньоособистісний конфлікт може мати як позитивні, так і негативні наслідки для особистості та оточуючих. Тому кожна людина повинна вміти керувати своєю конфліктністю: використовувати її лише в необхідних випадках, коли іншими засобами вирішити свої проблеми не вдається; направляти конфліктну активність у потрібне русло, у потрібний час і в адекватних пропорціях; стримувати свою «надлишкову» конфліктність і використовувати її в інших сферах життєдіяльності з користю для себе і оточуючих. Крім того, треба відводити конфлікту відповідне місце (не драматизувати) і вміти витягати з конфліктної ситуації певну користь.

Література:

1. Герасімова Н. Є. Внутрішньоособистісні конфлікти в процесі соціальної адаптації студентів до умов вищих навчальних закладів: Дис. канд. психол. наук. К., 2004.
2. Особистість Внутрішній світ і самореалізація. - СПб., 2000
3. Козирев Г.І. Введення в конфліктологію: Учеб. посібник для студ. вищ. Навч. закладів. - М.: Гуманит. вид. центр ВЛАДОС, 2001